

Hoofdstuk 14

Groei-pad naar de 1% norm voor overheidskredieten

1. Benaderende berekeningswijze voor publiek-gefinancierde O&O-intensiteit ("1%-norm") op basis van GBARD

Zoals toegelicht in de inleiding van Deel 3 wordt in het kader van de '3%-norm' algemeen aangenomen dat de private sector ernaar streeft om 2% bbp van de O&O-uitgaven te financieren en de overheden 1% bbp.

Om deze inspanningen te meten worden officiële O&O-enquêtes georganiseerd, in Vlaanderen onder verantwoordelijkheid van ECOOM, het (interuniversitair) Expertisecentrum O&O Monitoring. Doch deze enquêtes kijken noodgedwongen naar het verleden en zijn met enige vertraging beschikbaar.

Zo zijn voor de jaren na 2023 nog geen enquêtegegevens volgens financieringssector beschikbaar.

Daarom wordt ook gewerkt met een alternatieve methode: er wordt een voorlopige raming gemaakt van de resultaten van de publiek gefinancierde O&O-inspanningen in Vlaanderen op basis van de O&O-overheidskredieten. Deze methode wordt ook internationaal gebruikt: GBARD (Government Budget Appropriations or outlays on R&D').

Hierbij wordt benadrukt dat het om een ruwe benaderingsmethode gaat, waarbij men zich baseert op een aantal veronderstellingen.

De benadering gebeurt volgens drie varianten, van eng naar ruimer:

1. De budgettaire inspanningen van de Vlaamse overheid alléén

Dit is de Vlaamse GBARD in strikte zin, uitsluitend gefinancierd door de Vlaamse overheid.

2. De inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten

In Vlaanderen worden ook O&O-activiteiten gefinancierd met federale O&O-overheidskredieten. Wanneer dit aandeel van de federale overheid bij de Vlaamse GBARD in strikte zin (variant 1) wordt geteld, bekomt men een GBARD voor Vlaanderen die wellicht dichter bij de realiteit ligt. Deze variant is bijgevolg het meest geschikt voor internationale vergelijking. Bij de berekening van het aandeel van Vlaanderen in de federale overheidskredieten wordt volgende verdeelsleutel gehanteerd: 35,5% Vlaams ESA (Bron: VRWI) en 56% Vlaams voor de rest van de federale O&O-overheidskredieten.

3. De inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten + het Vlaamse aandeel in de kredieten van de EU-onderzoeksprogramma's (Kaderprogramma's)

Bij deze derde variant rekent men bijkomend de Vlaamse return van de EU-onderzoeksprogramma's, aangezien het hier ook gaat om O&O-activiteiten uitgevoerd in Vlaanderen en gefinancierd met overheidskredieten. Dit resultaat kan, conform de internationale afspraken, niet als GBARD worden beschouwd, maar is wel geschikt voor de benaderende berekening van het publiek gefinancierde gedeelte van de O&O-intensiteit (de 1%-norm). Uit de recentste analyse van het EU-kaderprogramma (zie deel 4) blijkt dat het Vlaamse aandeel in de kredieten van de EU-kaderprogramma's gemiddeld 16% van de Vlaamse O&O budgetten bedraagt. Vanaf de Speurgids 2025 gebruiken we als inschatting voor de Vlaamse return 16% van de Vlaamse O&O-kredieten (variant 1).

De resultaten van deze oefening staan in Tabel 64. Op basis van de cijfers van begrotingsopmaak 2025 en ramingen voor wat betreft de federale en Europese bijdragen, worden de publieke inspanningen voor O&O in Vlaanderen (variant 3) **geraamd op 0,87% van het bbpR**. Dit betekent dat het geraamde percentage licht afneemt ten opzichte van 2024 (0,86%).

In het laatste onderdeel van Tabel 64 wordt de gemeten publiek gefinancierde O&O-intensiteit (onderdeel van de O&O-intensiteit, (uit Tabel 60) van voorbije jaren opgenomen ter vergelijking.

Tot 2023 zijn er metingen beschikbaar uit de Vragenlijst Onderzoek en Ontwikkeling.

Voor de raming van de meest recente jaren wordt het cijfer gebruikt uit scenario 3.

Tabel 65 Evolutie O&O-inspanningen en O&O-inspanningen als % bbp-Vlaanderen

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
O&O-kredieten in miljoen euro	O&O gefinancierd door EWI/WEWILS (1)	921,37	890,92	957,11	899,96	974,78	1183,14	1198,52	1420,72	1358,58	1680,96	1563,08	1549,96	1682,87	1752,80
	O&O gefinancierd door OV (2)	234,04	259,36	306,09	338,74	327,64	356,14	373,74	394,23	413,78	427,36	443,32	495,48	529,36	541,59
	O&O gefinancierd door andere beleidsdomeinen (3)	80,60	93,22	134,57	59,73	92,29	58,41	53,48	136,64	85,65	64,65	74,68	71,32	69,59	38,18
	Investering imec pilot line													125,00	125,00
	Investering FFTF														35,00
	Vlaamse overheid ⁽¹⁾ (1)+(2)+(3)	1236,01	1243,50	1397,77	1298,43	1394,71	1597,69	1625,73	1951,59	1858,01	2172,97	2081,08	2116,76	2281,82	2332,57
	Vlaams aandeel in federale kredieten (4)	297,78	301,06	299,07	277,91	282,37	339,51	298,49	286,77	330,42	318,81	323,79	347,98	392,07	399,92
	Vlaams + Vlaams aandeel in federale kredieten ⁽²⁾	1533,79	1544,56	1693,07	1576,34	1677,08	1937,19	1924,22	2238,36	2188,43	2491,78	2404,87	2464,74	2673,89	2732,48
	Vlaams aandeel in EU-Kaderprogramma (5)	184,70	240,40	131,30	230,80	227,10	245,00	217,90	297,00	300,90	338,21	368,84	482,89	459,60	373,21
	Vlaams + federaal + EU-KP ⁽³⁾ (1)+(2)+(3)+(4)+(5)	1718,49	1784,96	1824,37	1807,14	1904,18	2182,19	2142,12	2535,36	2489,33	2829,99	2773,71	2947,63	3133,49	3105,70
	bbp(R) (miljoen euro) ⁽⁵⁾	222.813,1	227.138,1	233.280,4	242.128,2	251.390,5	260.648,1	268.873,6	279.442,6	270.544,1	299.347,0	337.049,3	356.048,4	366271,60	380115,56
O&O-kredieten als % bbpR (1%-norm)	O&O gefinancierd door EWI/WEWILS (1)	0,41%	0,39%	0,41%	0,37%	0,39%	0,45%	0,45%	0,51%	0,50%	0,56%	0,46%	0,44%	0,46%	0,46%
	O&O gefinancierd door OV (2)	0,11%	0,11%	0,13%	0,14%	0,13%	0,14%	0,14%	0,14%	0,15%	0,14%	0,13%	0,14%	0,14%	0,14%
	O&O gefinancierd door andere beleidsdomeinen (3)	0,04%	0,04%	0,06%	0,02%	0,04%	0,02%	0,02%	0,05%	0,03%	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%	0,01%
	Vlaamse overheid ⁽¹⁾ (1)+(2)+(3)	0,55%	0,55%	0,60%	0,54%	0,55%	0,61%	0,60%	0,70%	0,69%	0,73%	0,62%	0,59%	0,66%	0,66%
	Vlaams + Vlaams aandeel in federale kredieten ⁽²⁾	0,69%	0,68%	0,73%	0,65%	0,67%	0,74%	0,72%	0,80%	0,81%	0,83%	0,71%	0,69%	0,76%	0,76%
	Vlaams + federaal + EU-KP ⁽³⁾ (1)+(2)+(3)+(4)+(5)	0,77%	0,79%	0,78%	0,75%	0,76%	0,84%	0,80%	0,91%	0,92%	0,95%	0,82%	0,83%	0,89%	0,87%
	O&O-uitgaven als % bbpR (1%-norm) - Publieke financiering (gerapporteerde uitgaven aan ECOOM)	Niet berekend	0,78% (ESR1995) - 0,75% (ESR2010)	Niet berekend	0,79% (ESR2010)	Niet berekend	0,72% (ESR2010)	Niet berekend	0,79%	Niet berekend	0,81%	Niet berekend	0,81%	Niet berekend	Verwacht juli 2027

(1) O&O-kredieten Vlaamse overheid stricto sensu: samengesteld uit het eigenlijk wetenschaps- en innovatiebeleid vanuit EWI/WEWILS en OV en uit het niet-eigenlijk wetenschapsbeleid vanuit de andere beleidsdomeinen O&O. EWI/WEWILS zijn de kredieten vanuit beleidsdomein EWI tot 2024, vanaf 2025 worden de kredieten voor het gefuseerde beleidsdomein WEWILS genomen.

(2) Vlaamse overheid zoals vastgelegd in het HBPWIB; definitieve kredieten 2008-2024; 2025: initiële kredieten

- Vlaams aandeel in de federale O&O-kredieten: verdeelsleutel ESA aan 35,5% Vlaams (Bron: VRWI) en rest federale kredieten aan 56% Vlaams.
- Bron federale O&O-kredieten: Overleggroep CFS/STAT, bewerkingen Federaal Wetenschapsbeleid. Voor 2014 en 2023: initiële kredieten 2024

(3) EU-kaderprogramma, jaarlijkse steun berekent cf. deel 4

(4) bbpR: Bruto Binnenlands Product Vlaanderen; Bron 2005-2023: NBB - juli 2025; Bron 2024-2025: HERMREG-FPB, BISA, IWEPS, VSA (2025). HERMREG - Regionale economische vooruitzichten 2021-2029, Federaal Planbureau, Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Institut wallon de l'évaluation, de la Prospective et de la Statistique, Vlaamse Statistische Autoriteit, juli 2025.

2. Groeipad voor O&O-overheidskredieten naar 1%-norm

In het VRWI advies 153 (februari 2011) en 194 (december 2013) werden verschillende hypothetische scenario's uitgewerkt om de O&O overheidskredieten te laten groeien naar de 1%-norm. Analooq wordt hier het groeipad van de O&O-overheidskredieten besproken⁸⁵

In Figuur 60 wordt eerst de evolutie getoond van de geraamde O&O-intensiteit (O&O-overheidskredieten + Vlaamse aandeel federale middelen + Vlaams aandeel EU middelen).

De geraamde O&O-intensiteit schommelde van 2008 tot 2018. In **2014** namen de O&O-overheidskredieten sterk toe, door eenmalige investeringen en het competitiviteitspact. In **2015** namen de O&O-overheidskredieten weer sterk af door het wegvallen van de eenmalige investeringen en een gedeelte van het competitiviteitspact. In **2016** nemen de O&O-overheidskredieten toe dankzij éénmalige investeringen (provisie investeringen Fonds Innoveren en Ondernemen en investeringen in imec Xpand). In **2017** blijven de inspanningen voor O&O toenemen. Er was een sterke toename dankzij de grote recurrente opstap voor economie en innovatie (185,5 gelabeld als O&O) en de eenmalige investeringen in O&O (de eenmalige investering van 100 miljoen euro waarvan 39,160 miljoen euro gelabeld als O&O). In **2018** was er een lichte terugval in de geraamde O&O-intensiteit door de beperkte bijkomende opstappen ten opzichte van 2017.

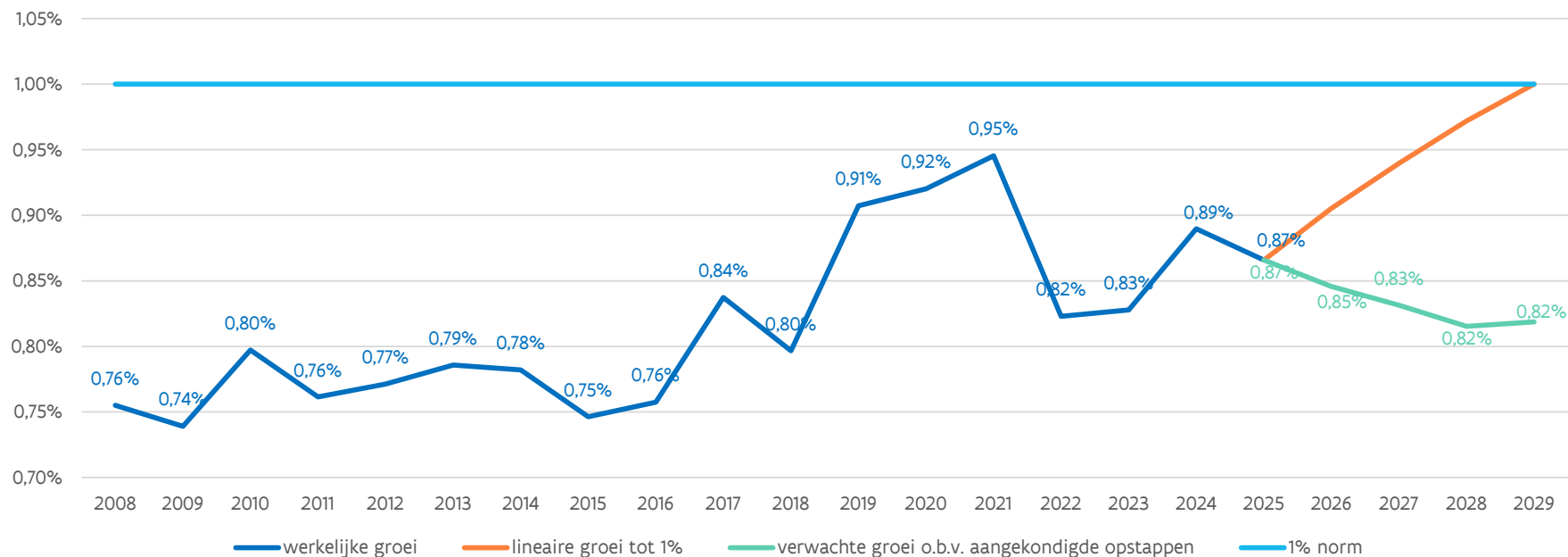
Van 2019 tot 2021 bereiken de O&O-kredieten een hoogtepunt. In **2019** was er opnieuw een sterke toename door de grote recurrente opstap (280 miljoen euro) en eenmalige investeringsenveloppe (120 miljoen euro). In **2020** blijft de geschatte O&O-intensiteit verder toenemen, dankzij de beperkte besparingen op het vlak van onderzoek en ontwikkeling en de sterke terugval van het bbp (door de coronacrisis). In **2021** stijgt de geschatte O&O-intensiteit dankzij de stijging van FWO middelen en de opname van de eenmalige Vlaamse Veerkrachtmiddelen 2021. In 2022 is er een afname. In 2023 en 2024 lag de Europese return hoger waardoor de geschatte O&O-intensiteit lichtjes toeneemt. Vanaf 2024 en 2025 worden de eenmalige budgetten voor de imec pilot line (750 miljoen euro) en voor FFTF (175 miljoen euro) opgenomen en jaarlijks gelijk verspreid over de legislatuur. In 2025 is komen we daardoor op een geschatte publiek gefinancierde O&O-intensiteit van 0,87%.

De oranje lijn in de grafiek toont hoe de geraamde O&O-intensiteit dient te evolueren om de 1%-norm te behalen tegen het einde van deze legislatuur, namelijk het jaar 2029. Indien we ervan uitgaan dat de Europese middelen 16% van de Vlaamse O&O-kredieten blijven en de federale middelen toenemen met 2% betekent dit dat de **Vlaamse middelen voor O&O moeten toenemen met bijna 1 miljard euro de komende 4 jaar, of een jaarlijkse opstap van 244 miljoen euro.**

De groene lijn toont hoe de O&O-budgetten zouden evolueren wanneer de voorziene opstappen uit het Regeerakkoord 2024-2029 worden toekend. Tegen 2029 bedraagt de geschatte O&O-intensiteit 0,82%

⁸⁵ Hypothese voor deze raming: Vlaams aandeel van de federale middelen groeit jaarlijks met 2% - het Vlaams aandeel van de middelen voor EU-onderzoeksprogramma's werd berekend als 17% van het Vlaamse O&O krediet (uit de recentste analyses blijkt de return gemiddeld 17% van het Vlaamse O&O-krediet). De bbp projectie is gesteund op de Regionale Economische Vooruitzichten, juli 2025.

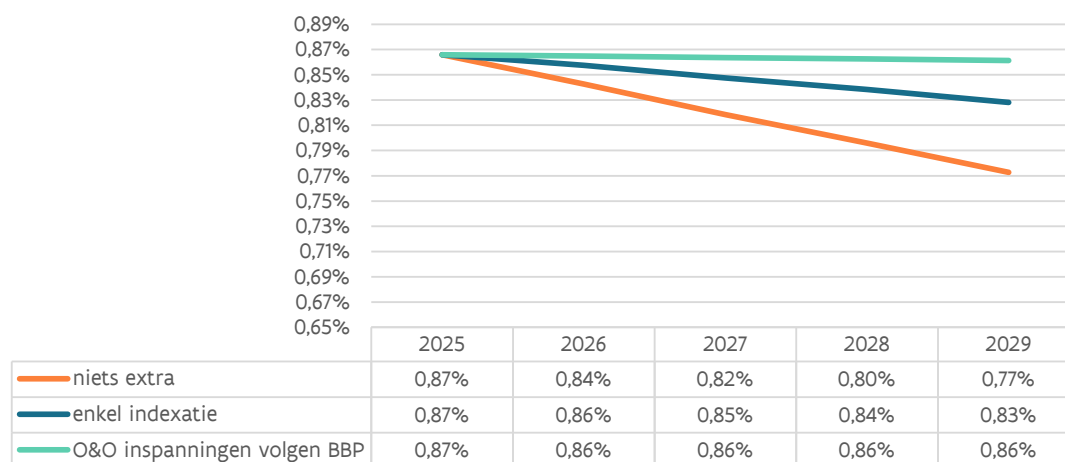
Figuur 67 Evolutie van O&O kredieten t.o.v. bbp en groeipad van de O&O kredieten t.o.v. bbpR naar 1%

Figuur 61 toont hoe het groeipad evolueert indien er geen extra opstappen worden toegekend vanaf 2026 (oranje lijn), alleen geïndexeerd wordt (blauwe lijn) en indien het Vlaamse O&O krediet de bbp-groei gewoon volgt (groene lijn).

Deze drie scenario's zorgen voor een daling tot respectievelijk 0,77%, 0,83% en 0,86% van de verhouding O&O kredieten t.o.v. bbp(R).

Figuur 68 Groeipad van de O&O kredieten t.o.v. bbp(R) volgens verschillende scenario's

Om de grootteorde van de nodige opstappen meer direct duidelijk te maken, werden in Figuur 62 verschillende mogelijke groeipaden uitgetekend, waarbij het effect van jaarlijkse opstappen van de O&O overheidskredieten varieert van 50 tot 300 miljoen euro met tussenstappen van 50 miljoen euro.

Wat opvalt in deze figuur is dat een jaarlijkse opstap van 50 miljoen euro zorgt voor een afname van de geraamde O&O intensiteit. Het toont duidelijk dat naarmate het bbp sterker toeneemt grotere inspanningen nodig zijn om de 1% norm te bereiken. Met jaarlijkse opstappen van 100 tot 200 miljoen euro zal de 1% norm nog niet behaald worden tegen het einde van de legislatuur. Alleen met jaarlijkse opstappen van minimum 250 miljoen euro wordt de 1% norm gehaald tegen 2029.

Figuur 69 Het effect van jaarlijkse opstappen van 50, 100, 150, 200, 250 en 300 miljoen euro op de O&O-overheidskredieten t.o.v. het bbp(R)

